

2. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2023–2025

Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat 13 ja 17 lapsen välillä vuosittain. Perusopetuksen 1.–9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2022 on 145 oppilasta ja oppilasmäärä laskee ennusteen mukaan n. 7 prosenttia suunnitelmakauden aikana.

Varhaiskasvatuksen tiloissa toimii päivittäin 48 lasta ja 15 varhaiskasvatuksen työntekijää, sekä Vantussa 1 yhdistelmätyöntekijä. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä on 35 1–5 -vuotiasta lasta. Sen lisäksi esiopetuksessa on 13 esioppilasta, joista 7 osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen aamuisin ja iltapäivisin.

Vaikka lasten määrä vähenee, työn määrä ja vaativuus ovat lisääntyneet. Monet varhaiskasvatusuudistukset ja uudet vaatimukset sekä jatkuva kouluttautumistarve aiheuttavat ikääntyvälle henkilöstölle työn kuormittavuutta. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitettävä huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen.

Henkilöstön rekrytointi voi olla haasteellista tulevaisuudessa. Lähivuosina henkilöstöä siirtyy eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuuden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatus-laissa määritelty henkilöstön kelpoisuus ja rakenne.

1.8.2020 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta. Korona on vaikuttanut varhaiskasvatukseen siten, että lapsia on hoidettu tavallista enemmän kotona. Tämä näkyy kotihoidontuen lisääntyneenä käyttönä.

Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu viime vuosina useamman kerran ja tulo rajojen noustua on yhä vähemmän perheitä, jotka maksavat varhaiskasvatuspalveluista. Hallitus on ilmoittanut, että varhaiskasvatusmaksuja alennetaan jälleen ensi vuonna. 1.8.2022 voimaan tullut perhevapaaudistus voi tulevaisuudessa vaikuttaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet v. 2017 on uudistettu vastaamaan 1.8.2022 voimaan tullutta varhaiskasvatuslakia. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty ja otettu käyttöön 1.8.2022. Uudistuneen varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on mahdollisuus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tukitoimet voivat olla pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

Esiopetuksen opetussuunnitelman v. 2016 perusteita on uudistettu ja paikallista esiopetuksen opetussuunnitelmaa on päivitetty niiltä osin kuin perusteita on muutettu. Päivitetty suunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2022.

Varhaiskasvatuksessa on siirrytty sähköiseen asiointiin ja otettu käyttöön Daisy- toiminnanohjaus-ohjelma. Daisyn kautta huoltajat mm. varaavat lapsensa hoitoajat ja voivat seurata niiden toteutumista. He pääsevät mm. tarkistamaan lapsen ja perheen perus- ja yhteystietoja, katsomaan oman lapsensa ryhmän ryhmävasua, sekä kirjaamaan omia ja lapsen näkemyksiä lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmaan. Daisy helpottaa viestintää huoltajan ja varhaiskasvatuksen välillä ja mahdollistaa henkilöstön työvuorojen suunnittelun. Kaikkia Daisyn ominaisuuksia ei vielä ole otettu käyttöön.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen kaikilla luokka-asteilla. Oppimisen arviointia on uudistettu 1.8.2020 alkaen ja saatu koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin periaatteet koulujen ja opettajien arviointityön tueksi. Opetushallitus on laatinut kriteerit perusopetuksen päättöarviointiin kaikissa oppiaineissa ja nämä on otettu käyttöön 1.8.2021. Tavoitteena on lisätä arvioinnin yhdenvertaisuutta sekä arvosanojen vertailukelpoisuutta.

Pätevän opetushenkilöstön saaminen, koulutus ja työnohjaus on osoittautunut tärkeäksi. Opetussuunnitelmasta lähtöisin oleva koulumme digistrategian toteuttaminen vaatii uusien laitteiden hankintaa vuosittain sekä nykyisen laitekannan ja ohjelmistojen ylläpitämistä ja päivittämistä. Henkilökunnan pitää olla myös koulutettua toteuttamaan opetussuunnitelmassa vaadittuja tvt- ja digitaitoja. Oppiaineiden valinnaisuus on vaatinut opetukseen tuntiresurssia, jotta pienille 10-23 oppilaan ikäluokille voidaan taata monipuolinen valinnaisainetarjonta

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lukuvuonna 2022 – 2023 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 8,3% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 17,9 % (yht. 26,2 %)

Korona-ajan vaikutus perusopetukseen on ollut merkittävä. Nyt panostetaan koronan ”jälkihoitoon” mm. tulevaisuuden uskon luomiseen, koulupoissaolojen vähentämiseen sekä koulumotivaation ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Levottomuudet ja sota Ukrainassa voivat tuoda kuntaan maahanmuuttajia ja lisätä valmentavan opetuksen ja S2-opetuksen tarvetta. Erityisopetuksen, ohjauksen ja oppilashuollon lisääntynyt tarve vaatii myös taloudellista panostusta. Oppilaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on otettava vakavasti.

2.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähipalveluna kustannustehokkaasti.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien mukaiset palvelut	Osavuosikatsaukset / vertailu talousarvioon	Taloussuunnitelman toteuttaminen

2.2 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotia Vantussa ja perhepäiväkotia Onnimannissa. Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on riittävästi ja varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyetty reagoimaan nopeasti.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatustalain (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettava huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden.

Hartolan kunta on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 25 566,00 euron erityisavustuksen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkaamiseksi toimintakaudelle 2021–2022. Tämä on mahdollistanut pienryhmätoiminnan 3-5 -vuotiaiden Saturuusujen ryhmässä, millä on yhteys varhaiskasvatuksen laatuun ja vaikuttavuuteen.

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen Lasten Kuntoutustyöryhmä LaKu / esiopetuksessa Oppilashuoltoryhmä OHR.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluiden ostaminen Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta on lopetettu 6/2022, koska Opetus ja kulttuuriministeriön korona-avustuksella on saatu palkattua varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Hän on toiminut kevään toimintakaudella osaaikaisena ja 1.8.2022 lähtien kokoaikaisesti. Hän tulee hoitamaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävää myös v. 2023, koska Opetus- ja kulttuuriministeriö on 12.4.2022 myöntänyt 33 760 euroa varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseen.

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta järjestetään päiväkotia Vantussa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatustalain mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p>	<p>Nopea reagointi perheiden varhaiskasvatuksen tarpeisiin.</p> <p>Esiopetuksen seudullinen arviointi 2022.</p> <p>Varhaiskasvatuksen seudullinen arviointi 2023</p>	<p>Järjestetään perheiden ja lasten tarpeiden mukaisia varhaiskasvatuspalveluita.</p> <p>Varhaiskasvatustalain ja asetusten, sekä paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma ovat työntekijöiden työn perusta.</p> <p>Yhteistyö huoltajien kanssa, vasu-/oppimissuunnitelmakeskustelut. Laku- / OHR- palaverit 1Xkk, tarvittaessa useammin. Laku- OHR-ryhmä arvioi tavoitteiden toteutumista. Kyselyiden tulokset hyödynnetään palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja lasten sekä huoltajien osallistumista lisätään ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.</p> <p>Perustettu vanhempainneuvosto, joka osallistuu paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön ja tukee aktiivisilla toiminnoillaan lapsiperheiden hyvinvointia</p> <p>Viisikkokuntien (Joutsa, Pertunmaa, Sysmä, Toivakka, Hartola) yhteiset koulutuspäivät</p> <p>Hyödynnetään Päijät-Hämeen seudullisten varhaiskasvatuspalveluiden ja Aluehallintoviraston</p>
<p>Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.</p>	<p>Henkilöstön täydennyskoulutus ja työyhteisön kehittäminen.</p> <p>Riittävä henkilöstö ja tarvittaessa ulkopuolisten sijaisten käyttö.</p>	<p>Henkilöstökyselyt ja kehityskeskustelut.</p>	

			<p>koulutustarjontaa sekä seudullisiin hankkeisiin liittyviä koulutuksia.</p> <p>Koulutussuunnitelman toteuttaminen.</p> <p>Työhyvinvointikysely vuosittain.</p> <p>Tyhy-toiminnan järjestäminen ja tiimityön kehittäminen.</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.</p>	<p>Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio.</p> <p>Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.</p>	<p>Lasten lukumäärä eri toimintamuodoissa</p>	<p>Suhdelukujen mukainen lapsimäärä.</p> <p>Henkilökunnan tarkoituksenmukainen käyttö, sijaistaminen. Tiimivastaavat eri varhaiskasvatusyksiköissä sekä tiimityö.</p> <p>Henkilöstön jatkuva kouluttautuminen.</p>

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoitossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää.

Lasten kotihoidon tuen kustannukset ja lasten määrä vuosina 2013–2023 sekä varatut määrärahat.

Lasten kotihoidon tuet		
Vuosi	Keskimäärin lapsia/perheitä	Kotihoitotuen määrä
2013	36	101 560 €
2014	36	112 262 €
2015	37	118 750 €
2016	46	144 060 €
2017	30	104 160 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018 Kuntalisä	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019 Kuntalisä	5	12 210 €
2020	29	sis. kuntalisä 119 840 €
2020 Kuntalisä	5	11 220 €
2021	lapsia 25	sis. kuntalisä 152 000 €
2021 Kuntalisä	lapsia 24	10 000 €
2022		sis. kuntalisä 132 000 €
2022 Kuntalisä		24 000 €
2023		sis. kuntalisä 132 000 €
2023 Kuntalisä		24 000 €

2.3 Perusopetus

Opetustoimessa strategisina painopisteinä on turvata esi- ja perusopetus 0–9 luokille ja säilyttää yhtenäiskoulu Hartolan kunnassa. Tämä merkitsee vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoihin. Samalla on huolehdittava riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta oppilaille huolimatta ikäluokkien pienemisestä. Valinnaisainetarjontaa (erityisesti kieli- ja katsomusaineet) pyritään kartoittamaan ja lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Hartola on mukana lv 22-24 Kuntaliiton seudullisessa Verkostoperuskoulu-hankkeessa.

Opetustoimen strategiset painopisteet kohdentuvat koko kouluyhteisön hyvinvoinnin lisäämiseen. Uuden koulurakennuksen myötä turvataan kaikille sisäilmaltaan puhtaat ja turvalliset opiskelu- ja työtilat. Vanhan koulurakennuksen purkutyöt aloitetaan kesällä 2023. Samalla koulun piha-alueita ja lähiympäristöä muokataan, maisemoidaan ja rakennetaan toimivaksi ja turvalliseksi välitunti- ja lähiliikunta-alueeksi.

Eryteisesti on huomioitava oppilaiden hyvinvointi sekä erityisopetuksen ja ohjauksen tarve. Lukuvuoden 22-23 yhtenä kehittämiskohteena on yksilöllisen tuen ja erityisopetuksen kehittäminen. Koulun erityisen tai tehostetun tuen oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti inklusioperiaatteen mukaisesti ja ikätasoisesti omassa yleisopetuksen ryhmässä. Pieni ryhmäkoko on inklusion toteuttamisessa ensiarvoisen tärkeää. Tavoitteena on varmistaa riittävät resurssit erityisopetukseen. Oppilaan saaminen erityisopetuksen ja tehostetun opinto-ohjauksen avulla jatko-opintoihin on yksi kustannustehokkaimpia keinoja ehkäistä syrjäytymistä. Laaja-alaisten erityisopettajien koulukohtaisena lisätehtävänä on kehittää ja koordinoita yhtenäiskouluun laadukas, tehokas ja vaikuttava erityisopetus. Koulunkäynninohjaajat ovat merkittävässä roolissa inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Heidän oppilaille antaman ohjauksen, avun ja tuen muotojen kehittäminen sekä koulutukseen panostaminen on tärkeää. OKM:n n myöntämän tasa-arvohankkeen 33 100 euron avustuksella 1. luokka on jaettu kahdeksi rinnakkaisluokaksi ja 6. luokalle on lisätty jakotunteja tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. Opetus- ja ohjaushenkilöstöä on mukana vuoden kestävässä erityispedagogiikan perusopintojen koulutuksessa.

Hyvinvointialueen uudistuksen myötä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut siirtyvät hyvinvointialueen hoidettavaksi 1.1.2023 alkaen. Sivistystoimen alaisuudessa työskennellyt koulu- ja perhekuraattori siirtyy varhaisen tuen asiantuntijaksi sivistystoimen hallintoon. Hänen tehtäviinsä kuuluu lasten, nuorten ja lapsiperheiden varhaisen tuen ja avun palvelut koululla ja varhaiskasvatuksessa.

Koulun tv- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta sekä tv-aidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Kasvatuksen ja koulutuksen digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta. Kunnassa on varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digityöryhmä, joka seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tv-opetussuunnitelmaa sekä tekee yhteistyötä seudullisen tv-kehittämisryhmän kanssa. Lukuvuonna 22-23 esi- ja perusopetus on mukana seudullisessa Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämisen jatkohankkeessa ja omana hankkeena toteuttaa OKM:n myöntämän 24 560 euron avustuksella Digitaaliset taidot- kehittämishanketta osana laajempaa Uudet Lukutaidot -kehittämishanketta.

Strategisena painopisteenä on myös henkilöstön hyvinvointi. On tärkeää kohdentaa taloudellisia resursseja työyhteisöön ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Täydennyskoulutus, tyhy-toiminta ja työnohjaus ovat tässä keskiössä. Vuonna 2023 työhyvinvointi on perusopetuksessa osallistavan budjetoinnin kohteena. Suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaa yhtenäiskoulun henkilöstön hyvinvointitiimi.

Koronatilanteen jälkihoidossa ja yhteiskunnan monihäiriötilanteen (levottomuudet, sota, hybridi- ja kyberturvallisuushkat, informaatiovaikuttaminen, ilmastoasiat) paineessa rakennetaan yhdessä uudenlaista, sujuvaa, hyvinvoivaa ja turvallista arkea. Koulussa suunnitellaan, miten korona-ajan jälkeistä oppimis- ja hyvinvointivajetta voidaan paikata, tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia, huolehtia turvallisuudesta osana normaalia varautumista sekä luoda tulevaisuusoskoja. Kasvatuksen ja opetuksen turvallinen arki vuorovaikutussuhteineen on lasten ja nuorten hyvinvoinnissa keskeistä. On tärkeää turvata elämänmyönteiset, yhteisöstä voimaa ammentavat rutiinit ja henkilökunnan ja oppilaiden jaksaminen sekä oppilaiden mahdollisuus oppia ja saada riittävästi ohjausta ja tukea. Koulu on hakenut tähän myös OKM:n korona-avustusta vuosille 22-24. Päätös hausta tehdään lokakuussa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun, hyvinvoinnin ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	<p>Oppimisen rohkaiseva tukeminen</p> <p>Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy</p> <p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p>	<p>KiVa-koulu kysely</p> <p>Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Oppilashuollon – mitä kuuluu? -kyselyt ja huoltajakyselyt</p> <p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt</p>	<p>KiVa Koulu -ohjelma,</p> <p>Versotoiminta</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Liikkuva Koulu</p> <p>Vanhempien tapaamiset</p> <p>Yhteisöllinen ja yksilökohtainen oppilashuolto</p> <p>Varhaisen tuen asiantuntija</p> <p>Koulunuorisotyöntekijä</p> <p>Iltapäivätoiminta</p> <p>Oppilaskuntatoiminta</p> <p>Kerhotoiminta</p>
Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen	<p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p> <p>TVT-taitojen parantaminen</p> <p>Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen</p>	<p>Opetustunnit/ oppilas</p> <p>Koulupudokkaiden määrä</p> <p>Perusopetuksen seudullinen arviointi</p>	<p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen</p> <p>Tehostettu oppilaanohjaus</p> <p>Monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta (verkostoperuskoulu-hanke)</p>

Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö	Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen	Oppika, opeka ja ropeka – tv-t kyselyt Henkilöstökyselyt/ työhyvinvointikyselyt seudullinen arviointi Caf-itsearviointi	Etsivä nuorisotyöntekijä koululla viikoittain Fyysisten työolosuhteiden parantaminen Kehityskeskustelut Täydennyskoulutuksen ja työnohjauksen tarjoaminen Tyhy-toiminnan monipuolistaminen ja osallistuva budjetointi
Tuottavuustavoitteet Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tuottavuustavoitteet Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti Opetusryhmien järkevä muodostaminen Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	Kustannukset euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö	Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen Tilojen joustava ja monipuolinen käyttäminen, oppimistilojen suunnittelu

TUNNUSLUKUJA

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TP 2025
Oppilasmäärä 20.g. ka	150,5	147	138	145	136	141
€/oppilas ilman vammaisopetusta	20074					
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	19980					
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.g.)	13,0	13,4	12,5	13,2	12,4	12,8

Kustannukset (ilmoitettu tuhat €/opp.) OPH raportilta 20.g. saatavilla 2020 oppilaan hinta. (Joulukuussa ilmoitetaan v:n 2021 oppilaan hinta).

2.4 Vapaa sivistystyö

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuritoiminta luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan veto- ja pitovoimaa. Kulttuuritoimi on mahdollistamassa kulttuurin ja taiteen saavutettavia palveluita laajasti eri ikäryhmille ja on tukemassa eritoimijoita ja tapahtumanjärjestäjiä.

Hartolan yhtenäiskoululla ja varhaiskasvatuksessa toteutetaan kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteita. Kesällä 2023 ensimmäisestä Maila Talvio salonki kuvataidenäyttelystä tulee kuluneeksi 40 vuotta, joten Taidesalonki Talviolla on luvassa asiaankuuluvia juhlallisuuksia.

Hartolan kunta on mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ja tekee yhteistyötä Konserttikeskuksen kanssa. Hartolan kunta on sitoutunut osallistumaan myös Päijät-Hämeen liiton koordinoimaan kuntien kulttuuritoiminnan alueelliseen kehittämistehtävään 1.1.2023-31.12.2024, mikäli hankkeelle myönnetään avustusta. Tavoitteena on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle maakunnassa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Monipuolisen kulttuuritoiminnan tarjoaminen kaikenikäisille.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisille	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Monipuolinen kulttuuritarjonta Kulttuurin tasavertainen saatavuus ja kulttuurihyvinvointia lisäävät palvelut	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet Järjestetyn toiminnan määrä ja kohderyhmät	Monipuolinen kulttuuritarjonta kaikenikäisille Kulttuurikasvatussuunnitelma käytössä koululla ja varhaiskasvatuksessa Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Avustukset

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisesti erilaiset liikkujat huomioiden helposti saavutettavissa olevia liikuntapaikkoja ja lisätä liikkujien tietoisuutta omatoimisen liikunnan terveysvaikutuksista. Sisäliikuntapaikkoina toimivat Liikuntamaja ja monitoimihalli KunkkuAreena. Yhtenäiskoulun yhteydessä oleva lähiliikuntapaikka ja Liikuntamajan ympäristö luovat erinomaiset edellytykset ulkoliikunnan harrastamiseen.

Suunnitelmassa on jatkaa vuoden 2022 aikana aloitettua Hartolan ja Sysmän kuntien välistä yhteistyötä liikunnanohjaajapalveluiden osalta. Yhteishankkeelle haetaan AVI:lta valtionavustusta ja positiivisen hankerahoituspäätöksen turvin on mahdollista palkata yhteinen liikunnanohjaaja, joka vastaa kuntien liikuntaneuvonnasta osallistuen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Hankkeen omarahoitusosuus on 50%.

Laajan hyvinvointisuunnitelman mukaisesti, muuttamalla Liikuntamajan kuntosali maksuttomasti yli 65-vuotiaille liikuntatoimen tulot laskevat vuoden 2022 hinnoittelu- ja kävijämäärätasolla arviolta 3000 €. Liikuntamajan käyttömaksu esitetään korotettavaksi 1.1.2023 alkaen 50 € / 6 kk nykyisen 45 € sijaan. Korostusvaikutus nykyisellä kävijämäärällä on noin 1500 €.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Kuntalaisten tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista Käytössä asiantuntijaresursseja liikunnanohjaus- ja neuvontatyöhön Liikuntapaikat ovat saavutettavia ja monipuolisia	Tapahtumien ja toiminnan määrä Tilastotieto	Liikunnan ohjaus- ja neuvontapalvelut tarjolla Vakiintuneet tapahtumat ja aktivointitoimenpiteet Liikuntapaikkojen kehittäminen
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Kuntalaisten yksilölliset tarpeet huomioivat terveysliikuntapalvelut ovat saatavilla lähipalveluna Liikuntapalveluiden saavutettavuus ja monipuolisuus Riittävät resurssit ja ammattitaitoiset ohjaajat	Testien tulokset Osallistujakyselyt Tilastotieto	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Liikunnanohjaajan palveluita toteutetaan yhteistyössä Sysmän kanssa Yhteistyö PHLU:n kanssa

Nuorisopalvelut

Tavoitteena on tarjota laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 mahdollistaa 7–29-vuotiaille suunnatut ajankohtaisiin asioihin ja kasvun haasteisiin painottuvan räätälöidynkin toiminnan. Nuortentalo on nuorten suvaitsevaisuutta, päihteettömyyttä ja itsenäistymistä tukeva nuorten oma tila.

Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa järjestetään nuorille monipuolista toimintaa ja seudullista yhteistyötä tehdään mm. nuorisovaltuustojen sekä nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa.

Hartolan nuorisotoimi hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hankkeen avulla tuodaan koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään. Hankkeelle on saatu jatkoaikaa 31.3.2023 saakka. Uusi kaksivuotinen hanke alkaa 1.4.2023, mikäli toimintaan saadaan AVI:n rahoitus (omarahoitussosuus 10% uuden hankkeen osalta).

Harrastamisen Suomen malli hankkeella luodaan lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen lukuvuoden 2022-2023 aikana. Hankkeen omarahoitussosuus on 20%. Suunnitelmassa on hakea uutta hankerahoitusta keväällä 2023.

Nuorten kesätyöllistäminen toteutetaan Lions Club Hartolan ja Hartolan Yrittäjien tukemia kesätyöpasseja alle 18-vuotiaille nuorille jakaen. Nuorten kesätyöllistämisen tavoitteena on lisätä nuorille valmiuksia toimia työmarkkinoilla ja oppia työelämän pelisääntöjä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä vahvistaen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta ja monipuoliset päihteettömät vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Monipuolinen toiminta Nuorisotilalla Nuorisovaltuusto aktiivisena vaikuttajana	Hyvinvointi-indikaattorit Tilastot Kyselyt	Nuorisovaltuusto osallistuu päätöksentekoon kunnassa Tapahtumat ja ohjattu ennaltaehkäisevä toiminta Moniammatillinen työryhmä ja seudullinen yhteistyö
Nuorten arjen hallinnan ja kasvun tukeminen	Nuorten aktiivisuuden tukeminen harrastustakuulla	Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät	Harrastamisten kynnys matalaksi mm. maksuttomilla harrastustiloilla ja liikuntaryhmillä
Nuorten osallisuus ja kuuleminen	Monialainen työryhmä ja seudullinen yhteistyö	Osallistujapalaute (SOVARI)	
Erityisnuorisotyö	Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta tavoittavat alle 29- vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	Asiakkaiden määrä Nuorisotyöttömien määrä Nuorten jatkosijoittuminen	Etsivä nuorisotyö tunnetuksi Välituntitoiminta yhtenäiskoululla ja Itä-Hämeen opistolla 9-luokkalaisten jatkosuunnitelma keskustelut yhdessä kuraattorin kanssa

		pajajakson tai koulutuksen jälkeen.	Koulunuorisotyön hanke Sysmän nuorisotoimen kanssa Nuorten työpajatoiminta näkyväksi, työpajatoiminnan jatkon turvaaminen.
Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi	Tuetaan nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään itsenäistymistä ja elämänhallintaa tukien. Startti -toiminnan käynnistäminen, mahdollisesti kunnan omalla pajasopimuksella sekä avoimella pajatoiminnalla, ns. olkkarin nurkka toiminnalla, kaikille avointa sopimuksetonta matalan kynnyksen ryhmätoimintaa nuorten työpajalla iltapäivisin.	Nuorten työpaja: Sopimukselliset nuoret ja palveluohjauksikäynnit. Ohjauksikäyntimäärät Valmennuspäivät Sijoittuminen pajajakson jälkeen Sopimusten keskeytykset Etsivä: Kontaktit ja asiakasmäärä	Yksilöllinen ja tavoitteellinen työpajatoiminta työttömille nuorille. Opinnollistamisen kautta mahdollisuus osaamistodistuksien sekä keskeytyneiden peruskouluopintojen suorittamiseen osana pajajaksoa. Lisäksi muut yksilölliset räätälöidyt opintomahdollisuudet työpajajaksolla; pätevyyskorttikoulutukset ja muut avoimet koulutusmahdollisuudet ja lyhytkoulutukset. Oppilaitosyhteistyö Moniammatillinen seutuyhteistyö. Tehokkaat tukitoimet yhteistyötahojen kanssa mm. päihdetyö, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityö. Toimintaan haetaan hankerahoitusta AVI:lta. Hankeyhteistyö sekä alueellinen yhteistyö alueen nuorten työpajojen kanssa (Sysmä, Joutsa, Heinola).

Nuorten työpaja –hanke

Nuorten työpaja -hankkeen ensisijainen palvelu on valmennuspalveluiden tuottaminen nuorille, alle 29-vuotiaille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16–29-vuotiaille työttömille, vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan, mikä käsittää erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä sekä muuta nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa. Lisäksi

nuorten pajalla tarjotaan mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen sekä ja peruskouluopintojen sekä lukio-opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Nuorten työpaja tarjoaa myös tukea avoimille työmarkkinoille työllistymiseen sekä opiskelupaikan löytämiseen. Työpajalla kehitetään nuoren elämänhallintataitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu.

	2021	2022	2023
Tavoitetut nuoret	35 nuorta	30 nuorta	25 nuorta
Pajalla tehdyt sopimukset	25 nuorta	20 nuorta	20 nuorta
Muihin toimenpiteisiin ohjatut nuoret	15nuorta	10 nuorta	5 nuorta

Hartolan etsivä -hanke

Etsivän nuorisotyön pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa.

	2021	2022	2023
Asiakkuudet	47	39	39
Asiakkaiden ikäjakauma: 21-vuotiaat tai alle	40	31	31

Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen.

Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjasto on erittäin laadukas, sillä koko kirjaston aineisto, varastoa lukuun ottamatta, on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press-tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Tavoitteet 2023–2025

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut. Omatoimikirjaston käyttö pitkillä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Monipuolinen, ajantasainen kokoelma, joka on riittävän loogisesti järjestelty. Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja verkkopalvelut. Ammattitaitoinen henkilökunta. Kirjasto pyrkii toimimaan vakinaisella henkilökunnalla ympärivuotisesti. Kansalaisten digineuvonta.	Kokonaislainaus Lainat/asukas Kirjastokäynnit Omatoimikirjaston lainausluvut Omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrä Digiopastusten määrä	Riittävillä, kustannustehokkailla henkilöstöresursseilla, sekä omatoimikirjaston avulla toteutettavat kirjastopalvelut. Pyritään kokoelman loogiseen järjestelyyn.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-kirjatoissa on käytössä Axiell Aurora-kirjastojärjestelmä, jossa on yhdistetty kaikkien Päijät-Hämeen kirjastojen aineisto- ja asiakastiedot. Päijät-Hämeen kunnissa ja kaupungeissa (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä) toimii yhteensä 18 kirjastoa ja viisi kirjastoautoa. Omatoimikirjasto on käytössä kymmenessä toimipisteessä. Kirjastojen kokoelmat tarjoavat noin 1,2 miljoonaa kirjaa, musiikkia, kuvataallenteita sekä muuta aineistoa asiakkaiden käyttöön.

Kirjaston tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025
Kokonaislainaus	35717	32200	33 000	33 000	33 000
- pääkirjasto	25678	31000			
- omatoimikirjasto	10039	12000			
- kaukolainat	29	22			
(ei laskettu kokonaislainauslukuun)					
Lainat/asukas	13,5	12	13	13	13
Kirjastokäynnit			15 000	15 000	15 000
- pääkirjasto+omatoimikirjasto	14197	13900			
- omatoimikirjasto	4590	4800			

* Omatoimikirjaston kävijämäärä kertoo vain kirjastokortilla omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrän.

Yhdellä kortilla voi tulla vaikkapa perhe tai pariskunta, vaikka emme sitä suosittelle.

* Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa.

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Tunnuslukuja:

	TP 2020	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024
--	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Kansalaisopisto euroa	36 948	30 066	35 688	27 129	27 129	27 129
Musiikkikoulu euroa	33 815	22 197	27 871	22 142	22 142	22 142